

LEZERS AAN HET WOORD

Edith Cavell, beeldhouwer Boute en de Smidsestraat

Guy Beyaert schrijft in verband met het artikel **Edith Cavell** van Arthur De Decker in GT 2015 nr. 6 over de gedenkplaat en over de **Smidsestraat**. Daarin wordt op p. 403 vermeld dat de NSB (Nationale Strijdersbond) de gedenkplaat bij het begin van de tweede wereldoorlog met mortel bedekte. Dat gebeurde inderdaad door hun lid Oscar Martens, oudstrijder. Die had zijn werkhuis in de Baliestraat en daar was steeds een mortelput aanwezig

Guy Beyaert vervolgt: 'Ik woonde in de Smidsestraat en kende Oscar persoonlijk. Ook zegt men dat **beeldhouwer A. Boute** in deze straat woonde, maar die heb ik er nooit geweten. Ik kende wel Jenny Boute, vermoedelijk zijn dochter, professionele fotograaf. Ze woonde nog tot voor kort op de Kortrijksesteenweg 137. Die heeft de voor mij dikwijls zeer kunstige foto's gemaakt: trouw-, verjaardagfoto's etc. Ik heb haar een paar jaar geleden gevraagd een paar foto's op glas af te drukken, wat zij gedaan heeft. Ze bezat nog een 'echt' fototoestel groot model en op wielen; ik ken de juiste naam niet. Sinds een tijd staat het huis leeg maar wat met haar gebeurd is weet ik niet. Een andere kunstenaar die in de Smidsestraat 37 woonde en die ik goed kende, was Jacques Bergmans, een nu ietwat vergeten kunstschilder van kleine winkelfaçades in de stad. Zie hierover boek van Gontran Van Severen (wie anders), gedrukt bij Snoeck-Ducaju et Fils, in 1956 . Ik bezit een exemplaar van dit boek door Bergmans 'gededicasseerd' aan mijn vader.'

Naschrift. De auteur A. De Decker baseert zich voor wat beeldhouwer **Boute** betreft op P. en R. Cassiman in Heemkundige Kring Dronghine Jaarboek 2011, p.127-133 zoals aangegeven in zijn voetnoot 4. In de Beeldhouwers-database van D. Van Ryssel vinden we dat Boute Auguste Léopold (Gent 1875-1946) leerling was aan de Gentse Academie, beeldhouwer en fotograaf. Hij maakte borstbeelden en portretten, klein beeldwerk in marmer, brons en steen. Gent: Brabantstraat 23. Zoon van Henri. In 1916 plaatste hij een bericht in de krant: 'August Boute. Beeldhouwer. Smisstraat 75'.

Cinema Agora, Ledeborg

Bea Baillieul is voor de Dienst Monumentenzorg Stad Gent op zoek naar foto's van gewezen Ciné Agora aan de **Hundelgemsesteenweg 175 te Ledeborg**.

Een kleine historiek. Onder de naam Bristol opende in 1925 een danszaal aan de Botermarkt in Ledeberg. De directeur van de zaal liet ook een eigen woning bouwen, palend aan de danszaal. In 1932 werden beide gebouwen verkocht en werd de cinema Agora geopend. Van 1945 tot 1968 was de naam Ciné Agora. Deze bioscoop kwam ook aan bod in het artikel van Roger Poelman 'Gisteren ging ik naar de cinema', verschenen in het Jaarboek van de Oost-Oudburg, 1992. Op p. 34 lezen we dat de mooie zaal versierd was met lange horizontaal geplaatste spiegels op gezichtshoogte en er boven gekleurde muurtegels met allerlei tafereelen, o.a. 'Het Laatste Oordeel'.

Na de sluiting kwam er in het cinemagedeelte een disco Profi (tot 1986) en in het aanpalend gebouw opende café Bristol. Na 1987 breidde het café uit met het cinemagedeelte en bleef open tot in 2013. Vanaf dan staat het pand leeg en is het door krakers bewoond. Ondanks de slechte toestand van het gebouw bleven in de zaal prachtige tegeltableaus bewaard, afkomstig uit het tegelatelier Helman (Sint-Agatha-Berchem). Zij zijn voor een deel verborgen onder verf en pleister en konden dus nog niet volledig blootgelegd en gedocumenteerd worden. Mijn vraag richt zich dus tot mensen die deze cinema gekend hebben en over foto's van het interieur beschikken. We streven in overleg met de Provincie en de Vlaamse Gemeenschap naar een goede bestemming van de panelen of een goede integratie ervan bij een eventuele renovatie.

Antwoord op de vraag van D. Van Ryssel over **'t Gangsken** door E. Dekeyser. In zijn boek 'Genealogie van de Familie Mast' uit 2002 schrijft Erik Dekeyser:

Jan Mast (een vijfvoudige moordenaar) was suppoost bij de nering der wijnschroders (kraankinders) en ook gedurende twee à drie maanden herbergier in 't Gangsken. Deze herberg was gelegen in een steegje in de Mageleinstraat, maakt deel uit van het pand waar Xandres (in 2000) – het nr. 21 – is gevestigd, tegenover de Bennesteeg. Sedert 1999 is deze steeg weer opengemaakt en loopt nu verder via het Beiaardpleintje naar het St.-Baafsplein.

Maurits van Wesemael schrijft dit ook in zijn artikel over de moordenaar Mast op pag. 127 van G.T. jaargang 1973.

VERSCHENEN

Voortman. De begindagen van de Gentse katoenindustrie. Door Mark Scholliers. Gent, Academia Press (nu Lannoo, Tielt), pp. 286. 24,99 euro in de boekhandel

Dit boek is vrij uniek in zijn soort: een vlot lezende en spannende bedrijfsge-schiedenis. Hoewel de auteur Mark Scholliers econoom is en het onderwerp saai en droog lijkt, is dit een boeiend verhaal geworden. Dat de auteur ook een reeks financiële thrillers op zijn conto staan heeft, helpt verklaren hoe dat kon. De half fictieve levensbeschrijving van Abraham Voortman vangt aan in 1783 wanneer deze Hollandse immigrant bij de steenrijke en stokoude katoendrukker Clemmen in de Veldstraat belandt. In het verdere verhaal spelen niet enkel Lieven Bauwens, maar ook de veel minder bekende Frans De Vos en zijn zus, vrouw van Abraham, meer dan een figurantenrol. De beschrijving van de manieren waarop deze lui wisten te profiteren van schijnbare tegenslagen in een woelige tijd met alsmaar wisselende regimes, werpt een verhelderend licht op het ontstaan van de Gentse textielindustrie. Daarmee krijgen we ook een uitstekend beeld voorgeschoteld van de Franse Tijd, een scharnierperiode in onze geschiedenis. En passant steek je zonder moeite te doen heel wat op over het dagelijkse leven van toen en over enkele (niet al te ingewikkelde) technische aspecten van het textielbedrijf en zelfs over het functioneren van geld ... dat rare goedje.

Het boek eindigt met de dood van Abraham in 1810. Maar dat was niet het einde van het bedrijf waaraan zijn naam verbonden bleef. Later werd dit de NV Texas (1876 - 1957) en de versmelting met la Louisiana kreeg de naam Loutex (1957 – 1977). Aan de verdere geschiedenis zouden nog twee boekdelen gewijd worden. Daarmee wordt Voortman met ruime voorsprong het best gedocumenteerde Gentse textielbedrijf. Mark Scholliers werkte trouwens mee aan de driedelige wetenschappelijke uitgave *De Gentse textielarbeiders in de 19e en 20e eeuw*, gebaseerd op de bedrijfsarchieven Voortman, die in de jaren 1970 verscheen. En daarnaast is er de jubileumuitgave in 1940 door Jean Voortman gebaseerd op diezelfde archieven: *L'industrie cotonnière Gantoise sous le régime Français et le régime Hollandais*.

Het boek bevat daarnaast nog omkaderende historische informatie in een dertigtal korte stukjes en de beschrijving van een textielwandeling vertrekkend en eindigend in het MIAT.

Van Mensen & Dingen, 2016 nr. 1

Presenteert opnieuw vooral Gentse onderwerpen: vroegere en nog bestaande meubelzaken, termen in de jaren 1700 gebruikt voor paardentuig en wagenonderdelen door ambachtslui wonende in het stadscentrum, het ideaal van ‘arbeid adelt’ zoals voorgesteld in de eerste helft van de vorige eeuw op school en in huisdecoratie in en rond de Baudelostraat. Daarnaast ook aandacht voor de negentiende- eeuwse schoolstrijd in Vinderhout.

Dit en andere nummers zijn te verkrijgen op woensdag- en vrijdagmiddagen à 6 euro in de KBOV volkskundebibliotheek gevestigd boven de kapel in het Huis van Alijn. Abonnementen (lidgeld): 20 euro te storten op BE92 7030 3275 1423 van KBOV, Kraanlei 65, 9000 Gent.

PROVINCIALE PRIJZEN VOOR GESCHIEDKUNDIG ONDERZOEK 2015 EN 2016

In 2015 schreef het provinciebestuur van Oost-Vlaanderen in de brede sector van het geschiedkundige onderzoek twee prijzen uit, meer precies de jaarlijkse prijs voor geschiedenis en de driejaarlijkse prijs voor kunstgeschiedenis en archeologie. Het is nuttig de laureaten even kort voor te stellen en meteen een warme oproep te lanceren voor de prijzen die in 2016 worden uitgeschreven.

Provinciale prijs voor geschiedenis 2015

Voor deze editie konden ook doctorale en masterscripties meedingen. In de pare jaren, dus in 2016, wordt uitsluitend de vrucht van onbezoldigd historisch onderzoek toegelaten. Het provinciebestuur wil op die manier het geschiedkundige onderzoek dat vorsers in hun vrije tijd verrichten actief stimuleren. Voor de prijs 2015 werden drie inzendingen genoteerd. Die werden beoordeeld door de professoren Inge Brinkman, Jos Monballyu, Rik Opsommer, Etienne Rooms en Eva Schandevyl.

Voormalig griffiegebouw, Gravensteen, Gent

Op hun unanieme voorstel kende de deputatie de provinciale prijs voor geschiedenis toe aan dr. Joke Verfaillie voor haar studie: *Au Cœur de la Cour: een analyse van de organisatie en het personeel van de griffie van de Raad van Vlaanderen (1386-1795)*.

Joke Verfaillie is als rijksarchivaris in Gent uitzonderlijk goed geplaatst om door te dringen in het reilen en zeilen van het belangrijkste rechtscollege in het ancien régime: de Raad van Vlaanderen. De aandacht ging uit naar de samenstelling en de werking van de griffie. In een verhelderend betoog krijgen we inzicht in de organisatie en werking van de Raad van Vlaanderen en ook in de personen die de griffie bemanden. De prosopografie vormt beslist een meerwaarde. De auteur bestrijkt in haar onderzoek maar liefst vier eeuwen geschiedenis. Anders dan misschien verondersteld wordt, is de studie verbazend toegankelijk en vlot geschreven. Het acribische monnikenwerk leidde tot een naslagwerk dat ongetwijfeld vele historici en heemkundigen zal helpen in hun onderzoek.

Driejaarlijkse prijs voor Kunstgeschiedenis en Archeologie

Naar deze prijs dongen vier studies mee, die gewikt en gewogen werden door de professoren Wim De Clercq, Marjan Sterckx, Dries Tys en door Elsje Janssen en Staf Vos.

Steunend op het unanieme juryvoorstel kende de deputatie de provinciale prijs voor kunstgeschiedenis en archeologie toe aan dr. Evelien Jonckheere voor haar studie: *Grand Théâtre. Café-concert en variététheater in Gent (1880-1914)*.

Voor het eerst in Vlaanderen bestudeert Evelien Jonckheere de populaire theatervormen zoals variété en het café-concert. Die populaire cultuur- en ontspanningsvormen plaatste ze naast de beleving van het Grand Théâtre. In een zwierige en innemende stijl belicht zij de spanning en het verschil in de perceptie tussen de officiële en de populaire cultuurvormen. Het Grand Théâtre werd geassocieerd met aandacht, het café-concert werd beschouwd als verstrooiing en daartussenin bevond zich het variététheater. De laureate plaatst die aandachtspanning binnen de context van Gent, een provinciale industriestad, in de periode 1880-1914. Daarnaast wordt aandacht geschonken aan de psychologische ontwikkelingen tijdens de belle époque en de vernieuwende kunststromingen in het begin van de twintigste eeuw.

Het nieuwe circus in Gent

Provinciale prijzen in 2016: geschiedenis, genealogie en volkskunde

In 2016 schrijft het provinciebestuur van Oost-Vlaanderen drie prijzen uit voor historisch onderzoek: de jaarlijkse prijs voor geschiedenis, de tweejaarlijkse prijs voor genealogie voor familiegeschiedenis en de driejaarlijkse prijs voor volkskunde.

Voor de jaarlijkse provinciale prijs voor **geschiedenis** kunnen wetenschappe-

lijk verantwoorde studies over een geschiedkundig onderwerp ingezonden worden. Let wel in deze editie zijn gepubliceerde doctorale scripties en door bezoldigde historici geschreven en gepubliceerde werken uitgesloten.

De tweejaarlijkse prijs voor **genealogie** is in 2016 gereserveerd voor genealogische bronnenstudies. Familiegeshiedenissen kunnen voor die prijs niet ingezonden worden.

Naar de driejaarlijkse prijs voor **volkskunde** kunnen wetenschappelijk verantwoorde studies over een volkskundig onderwerp meedingen.

De in te zenden studies zijn in het Nederlands geschreven. Ook wetenschappelijk verantwoorde artikels kunnen meedingen. De werken zijn door één of maximaal twee auteurs geschreven. Wie in Oost-Vlaanderen geboren is of vijf jaar in de provincie woonachtig is kan deelnemen. Ook niet-Oost-Vlamingen kunnen naar de prijs meedingen indien het onderwerp van hun studie handelt over een onderwerp dat betrekking heeft op Oost-Vlaanderen, of een deel ervan. Studies die integraal online zijn gepubliceerd en door iedereen vrij geconsulteerd kunnen worden, voldoen aan de publicatievoorwaarde.

Wie wenst deel te nemen bezorgt uiterlijk op 15 april 2016 zes exemplaren (gedrukt of getypt, ook indien de publicatie integraal online raadpleegbaar is) van zijn/haar studie aan de deputatie van de provincie Oost-Vlaanderen, dienst Erfgoed, Woodrow Wilsonplein 2, 9000 Gent.

De studies worden door een jury beoordeeld. De deputatie beslist over de toekenning van de prijs. Aan elk van de prijzen is een bedrag van € 5.000 verbonden. Indien de prijs niet toegekend wordt, kan een bijzondere vermelding verleend worden, waarvoor een bedrag van € 1.750 beschikbaar is. Het is ook mogelijk dat een prijs niet wordt toegekend.

Voor meer inlichtingen en het reglement kunt u terecht op deze link http://www.oost-vlaanderen.be/public/cultuur_vrijetijd/cultuur/cultuurprijzen/index.cfm of neemt u contact op met de provinciale dienst Erfgoed, t.a.v. Ignace Van Driessche, beleidsmedewerker geschiedenis, Woodrow Wilsonplein 2, 9000 Gent, 09-267 72 62.

Jozef Dauwe
Gedeputeerde voor Cultuur

VOORDRACHTAVONDEN IN 2016

Zoals in 2015 zet H.H.K.G. haar samenwerking voort met de Koninklijke Bond der Oostvlaamse Volkskundigen (KBOV) en het Van Crombrughe's Genootschap (VCG) in het kader van een reeks voordrachten, die telkens plaats hebben op een vrijdagavond om 20.00 u.

Erfgoeddaglezing

Op 8 april 2016 spreekt em. prof. dr. M. De Cleene in het Liberaal Archief, Kramersplein, Gent, over '*Dieren en Planten als dragers van Cultuur*'. De lezing vormt een inleiding op de tentoonstelling die opent op Erfgoeddag 24 april 2016 in de KBOV-bibliotheek, Kraanlei 65, Gent.

De Luistervinkavonden

Lezingen in de lokalen van het Van Crombrughe's Genootschap, Huidevetterskaai 39, Gent.

Op 11 maart 2016 heeft Barbara Vos, historica, het over haar onderzoek rond *prostitutie in Gent op het einde van de 18de eeuw*.

Op 13 mei vertelt Frank Becuwe, historicus, over *seks en prostitutie tijdens de Eerste Wereldoorlog*.

Op 10 juni belicht Guy Dupont, historicus verbonden aan het Gentse Stadsarchief, de *prostitutie in Brugge tijdens de Bourgondische periode (1385-1515)* en laat ons kennis maken met maagdenverleidsters, hoeren en speculanten.

Gratis toegang voor leden KBOV, HHKG en VCG. Niet-leden 3,00 €.

KBOV presenteert:

*Dieren en planten als
dragers van cultuur!*

**Lezing door em. prof. dr.
Marcel De Cleene**

Vrijdag 8 april 2016, 20u
@ Liberaal Archief
(Kramersplein 23, 9000 Gent)

Iedereen welkom, gratis
toegang!
Meer info: info@kbov.be

VRIJDAGAVOND 20.30 UUR

VOORDACHT IN EEN HISTORISCH KADER

Prostitutie

door de eeuwen heen

DE LUISTERVINK - EDITIE 2016
CULTUREEL AVONDSALON
MET INFORMELE NABESPREKING EN
CULINAIRE OMKADERING
HUIDEVETTERSKAAI 39 - GENT

11 maart

13 mei

10 juni

in het
van crombrugghe's
genootschap
toegang 3 euro

Een initiatief van de Oost-Vlaamse Bond van Volkskundigen (KBOV) - meer info via info@kbov.be